

SPECIFICS OF VOLITIONAL QUALITIES OF STUDENTS

PAVLINA LAZAROVA

ASSOCIATE PROFESSOR, PHD
IN DEPARTMENT OF "SOCIAL WORK"
AT "KONSTANTIN PRESILAVSKI" - UNIVERSITY OF SHUMEN

BULGARIA

P_O_L_I@ABV.BG

ABSTRACT: THE ARTICLE PRESENTS THE RESULTS OF A STUDY OF THE VOLITIONAL QUALITIES OF A GROUP OF STUDENTS FROM FIRST AND SECOND YEAR OF SHUMEN UNIVERSITY "EP. K. PRESILAVSKI". THE RESEARCH SHOWS STATISTICALLY SIGNIFICANT DIFFERENCES IN THE DEGREE OF MANIFESTATION AND GENERALIZIRANOST OF VOLITIONAL QUALITIES IN STUDENTS OF FIRST AND SECOND YEAR.

KEYWORDS: VOLITIONAL QUALITIES, STUDENTS.

Въведение

Съвременното общество се нуждае от специалисти, способни да се самообразоват и самоусъвършенстват в професионалната дейност, да се адаптират към постоянно променящия се свят. Специалистът днес трябва да умее да взема решения, да носи отговорност за тях, да притежава активност, целеустременост, да умее да преодолява външни и вътрешни препятствия по пътя към целта, т.е. трябва да са формирания неговите волеви качества.

Обучението в университета се различава съществено от обучението в училище. Студентите сами избират къде и в каква специалност да се обучават, след постъпването в университета настъпват промени в техните социални отношения. Степента на контрол е по-ниска от тази, в училище, което им дава възможност да са по-автономни, но същевременно се повишават изискванията по отношение на тяхната самостоятелност и лична отговорност.

Ако кандидат студентите не са доценили важноста на формирането на волевите качества в училищна възраст, то постъпвайки в университета те на могат да осъществяват пълноценен волеви контрол над своите действия, да регулират новата за тях дейност и преодоляват възникващите препятствия, което води до понижаване на успеваемостта и загуба на интерес към учебната дейност, и съответно загуба на интерес към бъдещата професия.

Развитието на волевите качества позволява на студентите не само да осъзнаят своето поведение и изпълняваните учебни действия, но и да ги управляват, с цел повишаване ефективността на учебната, а по-късно и професионалната дейност.

Изследването на волевите качества на студентите може да допринесе за изграждане на „модел“ на дейността и качества на личността на ефективния студент, като се отчитат ключови моменти, отразяващи качества на специалиста от съответната специалност.

Целта на изследването е да се установи спецификата на волевите качества на група студенти от първи и втори курс, обучаващи се в “Шуменски университет. Епископ Константин Преславски”.

Хипотеза:

Предполага се, че съществуват статистически значими различия в степента на изразеност и генерализираност на волевите качества при студентите от първи и втори курс.

Задачи:

1. Да се направи сравнителен анализ на спецификата на развитието на волевите качества на студентите от двата курса.
2. Да се потърсят статистически значими зависимости и различия между изследваните характеристики в двата курса.

Материали и методи

Изследвани са 180 студенти – 60 от първи и 60 от втори курс, обучавани в Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски”.

Приложена е „Методика за самооценка на волевите качества“ на Н. Е. Стамбулова [1, с. 320]. Въпросникът се състои от пет скали, по 20 твърдения във всяка скала. Той позволява да се измерят следните волеви качества: целеустременост, настойчивост и упоритост, смелост и решителност, инициативност и самостоятелност, самообладание и издръжливост. За всяко качество се отчитат два параметъра: изразеност и генерализираност. Под изразеност на качеството се разбира наличието и проявите на неговите основни признаци, а под генерализираност – универсалността на качеството, т.е. широтата на неговата проява в различни житейски ситуации и видове дейност.

За анализ на резултатите са използвани следните статистически методи:

1. Статистически метод за установяване на надеждността на методиката на К. Роджърс и Р. Даймър – „Алфа на Кронбах”.
2. Т-тест (T-tests) за търсене на статистически значими различия между средните стойности на един и същ показател в две отделни групи.

Резултати

Методика за самооценка на волевите качества“ на Н. Е. Стамбулова е надеждно средство за изследване на студентите, тъй като стойността на Алфата на Кронбах е 0.966. Алфа на Кронбах, базирана на стандартизацията на айтемите, е 0.968, двете стойности на α са практически равни, което също е потвърждение за надеждността на скалата.

Резултатите от изследването на изразеността на волевите качества са представени в таблица 1, а от тяхната генерализираност – в таблица 2.

Таблица 1

Изразеност на волевите качества – резултати в процент

Степен на изразеност на качеството	Първи курс	Втори курс
Целеустременост		
Ниска	3.6%	4.0%
Умерена	75.3%	39.5%
Висока	21.1%	56.5%
Настойчивост и упоритост		
Ниска	6.3%	3.6%
Умерена	69.1%	40.8%
Висока	24.7%	55.6%
Смелост и решителност		
Ниска	25.6%	8.5%
Умерена	64.6%	51.6%

Висока	9.9%	39.9%
Инициативност и самостоятелност		
Ниска	16.1%	6.3%
Умерена	58.5%	41.5%
Висока	9.4%	40.8%
Самообладание и издръжливост		
Ниска	26.0%	11.2%
Умерена	67.3%	48.0%
Висока	6.7%	40.8%

Таблица 2

Генерализираност на волевите качества – резултати в процент

Степен на генерализираност на качеството	Първи курс	Втори курс
Целеустременост		
Ниска	6.7%	12.1%
Умерена	68.2%	41.7%
Висока	25.1%	46.2%
Настойчивост и упоритост		
Ниска	4.9%	1.8%
Умерена	69.5%	45.3%
Висока	25.6%	52.9%
Смелост и решителност		
Ниска	10.3%	4.9%
Умерена	81.6%	38.6%
Висока	8.1%	56.6%
Инициативност и самостоятелност		
Ниска	26.0%	6.7%
Умерена	68.6%	82.5%
Висока	5.4%	10.8%
Самообладание и издръжливост		
Ниска	31.4%	10.3%
Умерена	62.3%	62.3%
Висока	6.3%	27.4%

От таблиците е видно, че при студентите първокурсници преобладава умерената степен на изразеност и генерализираност на волевите качества.

Второкурсниците са с висока степен на изразеност на качествата целеустременост, настойчивост и упоритост, умерена степен на изразеност на смелост и решителност, инициативност и самостоятелност, самообладание и издръжливост. Високо генерализирани са качествата целеустременост, настойчивост и упоритост и смелост и решителност, а качествата инициативност и самостоятелност, самообладание и издръжливост са генерализирани в умерена степен.

Резултатите от Т-теста показват, че има статистически значимо различие между изразеността и генерализираността на целеустременост (Sig.= 0.000), настойчивост и упоритост (Sig.= 0.000), смелост и решителност (Sig.= 0.000), инициативност и самостоятелност (Sig.= 0.000), самообладание и издръжливост (Sig.= 0.000) при изследваните студенти от първи и втори курс.

Обсъждане

Първокурсниците изпитват известни затруднения при поставянето на конкретни цели, те не винаги могат да проявят достатъчно добър самоконтрол на действията. При

големи трудности са склонни да се съмняват в собствените си възможности, което в някои случаи ги кара да се откажат от целта.

Второкурсниците имат добре развита способност да си поставят ясни цели и да подчиняват своето поведение на тяхното постигане, готови са да полагат големи усилия и да преодоляват препятствия по пътя към тях, като следват предварително разработена стратегия за действие. Те не са склонни да се отказват от поставената цел и я достигат независимо то трудността на препятствията.

Всички изследвани студенти се стремят своевременно и обмислено да решават поставените задачи в процеса на обучение, но имат известни колебания при изпълнението на взетите решения и поемането на отговорността за собствените действия.

Те проявяват новаторство, бързина на мисленето и действията, насочени към постигането на поставената цел, стремят се да са самостоятелни в решенията и действията си, но при големи трудности търсят помощ от колегите и преподавателите си. Имат сравнително добре развита способност да организира своята дейност по собствен начин, да си поставя цели, да внася промени в поведението си при необходимост.

Студентите като цяло са способни да запазят самообладание, да контролират поведението си в трудни ситуации, да проявяват здрав разум, но им е трудно да подтиснат негативните емоции.

Заклучение

Можем да заключим, че изразеността и генерализираността на волевите качества на студентите от първи и втори курс има своя специфика.

Резултатите от изследването могат да намерят практическо приложение при разработването на програми за тренинг за развитие на волевите качества на студентите, необходими както в учебния процес, така и в бъдещата професия, които биха били особено полезни за групите студенти с по-слабо развита волева сфера.

REFERENCES:

1. **Пин, Е. П., 2009:** *Psikhologiya voli*, 2-e izdanie, Sankt Peterburg., Piter, 2009.